

(versie d.d. 28 september 2005)

Protocol toetsing kort programma in de hbo-bacheloropleiding door de NVAO 13 september 2005

Inhoud

1	Inleiding	3
2	Toets kort programma in de hbo-bachelor	4
	2.1 Criteria	4
	2.2 De status van de bacheloropleiding	4
3	Protocol toets kort programma	5
4	Werkwijze Toets kort programma	10
5	Informatiedossier ten behoeve van de aanvraag	11

1 Inleiding

Dit is het protocol toetsing kort programma voor de beoordeling van experimenten met korte programma's in de hbo-bacheloropleiding door de NVAO. Het protocol is gebaseerd op de uitgangspunten voor het experiment in dit kader, zoals geformuleerd in de brief van de staatssecretaris van OCW van 20 juni 2005 (kamerstuk 2004-2005, 29 410, nr.30) aan de Tweede Kamer. Dit protocol bestaat uit twee delen: het protocol en informatie over de procedure. Waar in dit protocol gesproken wordt over bachelor wordt altijd hbo-bachelor bedoeld.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mede namens de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, hierna: de staatssecretaris, heeft bepaald dat er met ingang van 1 september 2006 gedurende vier studiejaar wordt geëxperimenteerd met korte programma's in de hbo-bacheloropleiding.

De eerste ronde van het experiment start per studiejaar 2006/2007 en geeft deelnemende opleidingen de mogelijkheid om in drie opeenvolgende studiejaar (2006/2007, 2007/2008 en 2008/2009) studenten voor een kort programma aan te nemen.

De tweede ronde start per studiejaar 2007/2008 en geeft deelnemende opleidingen de mogelijkheid om in twee achtereenvolgende studiejaar (2007/2008 en 2008/2009) studenten voor een kort programma aan te nemen.

Het experiment eindigt na afloop van het studiejaar 2009/2010. Daarna zal de staatssecretaris, mede op basis van evaluatieresultaten, definitief besluiten over de invoering van korte programma's in de hbo-bachelor. Dan zal ook worden bepaald of de accreditiekaders aanpassing behoeven vanwege de invoering van korte programma's in de hbo-bacheloropleiding. Dit protocol heeft alleen betekenis voor de experimentele periode 2006-2010. Afgestudeerden van een kort programma komen in aanmerking voor een graad. De naam van de graad moet nog worden bepaald.

Aanvragen kunnen worden ingediend door hogescholen en wel voor bacheloropleidingen die geaccrediteerd zijn door de NVAO of beschikken over een accreditatie van rechtswege op basis van een goedgekeurde visitatie van de desbetreffende bacheloropleiding door de Inspectie van het Onderwijs of de NVAO.

De eindbeslissing over deelname aan het experiment ligt bij het ministerie van OCW (en LNV), de NVAO formuleert alleen een advies over de kwaliteit van de aanvragen.

De kosten die voor de aanvragende hogeschool zijn verbonden aan de kwaliteitsbeoordeling van het korte programma door de NVAO bedragen € 500,-. De NVAO neemt voor de beoordeling van de aanvragen een behandelingstermijn van twee maanden in acht, gerekend vanaf 1 november 2005. De inlevertermijn van aanvragen met een beoogde start per studiejaar 2006/2007 is bepaald op de periode van 15 tot en met 31 oktober 2005. Een positieve beoordeling van de aanvraag heeft alleen geldigheid voor de ronde waarvoor de aanvraag is ingediend. Een aanvraag gedaan voor de eerste ronde verplicht de hogeschool tot een start van het eerste cohort per studiejaar 2006/2007.

Toets kort programma in de hbo-bachelor

Het protocol kort programma in de hbo-bachelor is afgeleid van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs, hierna: accreditatiekader, en betreft een specifieke uitwerking van het accreditatiekader en zal alleen worden gebruikt om aanvragen te beoordelen in het kader van de experimenten met korte programma's in de hbo-bachelor. Het protocol bestaat uit een aantal facetten van het Accreditatiekader met een uitwerking van de domeinspecifieke eisen die gelden voor het korte programma in de hbo-bachelor. De uitwerkingen van de criteria specifiek voor het korte programma zijn *cursief* weergegeven.

1.1 Criteria

Er is nog geen zicht op het gerealiseerde eindniveau in het korte programma en er zijn nog geen afstudeerden werkzaam in de praktijk. Wel kan er sprake zijn van bestaande programmaonderdelen uit de bachelor of een andere verwante opleiding, die ook deel uit maken van het korte programma. Dit betekent dat de beoordeling in de experimentele fase voor een deel op basis van plannen zal plaatsvinden. Het korte programma kan in elke variant (voltijd, deeltijd of duaal) worden aangeboden.

Het protocol bevat de onderwerpen doelstellingen en programma van het accreditatiekader en niet de onderwerpen inzet van personeel, voorzieningen, kwaliteitszorg en resultaten. Opleidingen die tijdens de laatste visitatie op onderdelen uit deze vier onderwerpen onvoldoende beoordelingen hebben gekregen, geven in de aanvraag aan hoe sinds de visitatie aan verbetering hiervan is gewerkt. Voor de beoordeling van de genomen maatregelen past de NVAO de normen toe die gelden voor het natraject van de visitatie in het oude stelsel; de evaluatie bestuurlijke hantering.

Indien de bacheloropleiding beschikt over een positief accreditatiebesluit van de NVAO op basis van een VBI-rapport volstaat het om de onderwerpen doelstellingen en programma op te nemen in de aanvraag.

1.2 De status van de bacheloropleiding

Aanvragen kunnen worden ingediend door hogescholen en wel voor korte programma's van hbo-bacheloropleidingen die per datum van besluit over de aanvraag voor het korte programma door de NVAO voldoen aan één van de volgende eisen:

1. de bacheloropleiding is geaccrediteerd door de NVAO op basis van een VBI-rapport;
2. de bacheloropleiding beschikt over een accreditatie van rechtswege op basis van een goedgekeurde visitatie van de bacheloropleiding door de Inspectie van het Onderwijs of de NVAO;
3. de bacheloropleiding is van rechtswege geaccrediteerd en heeft voor de eerste ronde uiterlijk 31 december 2004 bij de NVAO de aanvraag voor accreditatie van de bacheloropleiding ingediend. In deze situatie is op de bacheloropleiding het accreditatiekader van toepassing en op het korte programma het protocol toetsing kort programma. Een positief besluit over de bacheloropleiding is een voorwaarde om de aanvraag voor het korte programma in behandeling te kunnen nemen.

2 Protocol toets kort programma

Onderwerp 1: Doelstellingen

facetten	criteria
Domeinspecifieke eisen	<p>1.1</p> <p>De beoogde eindkwalificaties van het programma sluiten aan bij de eisen die door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk gesteld worden aan het programma in het desbetreffende domein (vakgebied/discipline en/of beroepspraktijk).</p> <p><i>In de brief van de staatssecretaris van OCW aan de Tweede Kamer van 20 juni 2005 staat: 'korte programma's dienen een onderbouwde en geverifieerde arbeidsmarktrelevantie te hebben' en dit betekent dat de hogeschool aantoont dat met een representatieve vertegenwoordiging van het betrokken beroepenveld inhoudelijk overleg is gevoerd over het beroepsprofiel van het korte programma. Deze afstemming blijkt uit documenten die de neerslag vormen van het ontwikkelingsproces en het resultaat van dit proces: het beroepsprofiel. Deze documenten zijn aan het informatiedossier toegevoegd. Centraal staat dat de hogeschool de actieve deelname van het beroepenveld aan de ontwikkeling van het beroepsprofiel aantoont.</i></p>
Niveau	<p>1.2</p> <p>De beoogde eindkwalificaties van het programma sluiten aantoonbaar aan bij algemene, internationaal geaccepteerde beschrijvingen van de kwalificaties van een kort programma in de hbo-bachelor.</p> <p><i>De eindkwalificaties van het korte programma maken onderdeel uit van de eindkwalificaties van de hbo-bacheloropleiding en beantwoorden aan de eisen van de Dublin descriptoren voor de Short Cycle (zie bijlage 1). Tevens motiveert de hogeschool het verschil met de eindkwalificaties voor de bachelor.</i></p>
Oriëntatie hbo	<p>1.3</p> <p>De beoogde eindkwalificaties van een kort programma sluiten aan bij de volgende beschrijvingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -de eindkwalificaties zijn mede ontleend aan de door (of in samenspraak met) het relevante beroepenveld opgestelde beroepsprofielen en/of beroepscompetenties; - een afgestudeerde van een kort programma heeft de kwalificaties voor het niveau van beginnend beroepsbeoefenaar in een specifiek beroep of samenhangend spectrum van beroepen waarvoor een kort programma in het hbo vereist is of dienstig is. <p><i>Het korte programma kent een studieduur van minimaal 120 ECTS en dient op te leiden tot functies waarin kennis en ervaring vereist is op het niveau van de Dublin descriptoren Short Cycle. Deze functies hebben een hoger niveau ten opzichte van functies op MBO-4-niveau, maar een lager niveau dan functies op bachelorniveau.</i></p>

Oriëntatie hbo

De hogeschool maakt duidelijk op welke functies en/of beroepen het korte programma zich richt en hoe het verschil qua handelingsniveau met functies en/of beroepen die horen bij respectievelijk de mbo-4- en de bacheloropleiding geduid kan worden. Tevens maakt de hogeschool duidelijk dat de beschreven indeling van functies en/of beroepen voor afgestudeerden van een mbo-4-opleiding, van het korte programma en de bacheloropleiding in overleg met het beroepenveld tot stand is gekomen.

Onderwerp 2: Programma

facetten	criteria
Eisen hbo	<p>2.1 Het beoogde programma sluit aan bij de volgende criteria voor het korte programma in de hbo-bacheloropleiding:</p> <p>2.1.1 Kennisontwikkeling door studenten vindt plaats via vakliteratuur, aan de beroepspraktijk ontleend studiemateriaal en via interactie met de beroepspraktijk en of (toegepast) onderzoek.</p> <p>2.1.2 Het programma heeft aantoonbare verbanden met actuele ontwikkelingen in het vakgebied/de discipline.</p> <p>2.1.3 Het programma waarborgt de ontwikkeling van beroepsvaardigheden en heeft aantoonbare verbanden met de actuele beroepspraktijk.</p> <p><i>De te gebruiken literatuur en het studiemateriaal worden beschreven in het perspectief van de eindkwalificaties van het korte programma en de bacheloropleiding. Welke keuzes maakt de hogeschool voor het korte programma en waarom? Voor de beroepsvaardigheden geldt een analoge vraag: welke beroepsvaardigheden (waaronder reflectieve vaardigheden) komen in het korte programma aan de orde en welk verschil is er met de bachelor en waarom?</i></p>
Relatie tussen doelstellingen en programma	<p>2.2.1 Het beoogde programma, het didactisch concept, de werkvormen en de wijze van toetsing weerspiegelen de te bereiken eindkwalificaties van het programma.</p> <p>2.2.2 De te bereiken eindkwalificaties zijn aantoonbaar vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het beoogde programma.</p> <p><i>Indien het korte programma zich richt op specifieke groepen studenten dan dient de hogeschool de samenhang met de vooropleiding van deze studenten inzichtelijk te maken (longitudinale afstemming). Voor korte programma's van bekostigde hogescholen geldt dat deze toegankelijk en studeerbaar moeten zijn voor alle studenten die aan de wettelijke instroomeisen voldoen. In de voorlichting aan potentiële studenten kan de bekostigde hogeschool duidelijk maken op welke doelgroep het korte programma zich primair richt. De hogeschool maakt duidelijk dat het korte programma als geheel de studenten in staat stelt de eindkwalificaties te realiseren.</i></p>
Samenhang programma	<p>2.3 Het beoogde programma is inhoudelijk samenhangend.</p>

Het programma heeft een geïntegreerd karakter in die zin dat zowel cursorische onderdelen als onderdelen die zich toespitsen op de kennismaking met en het functioneren in de beroepspraktijk worden geprogrammeerd en het programma bevat een afsluitend onderdeel, waardoor er sprake is van een eigenstandig curriculum binnen de bacheloropleiding.

Na het afronden van het korte programma resteert een studielast van 240 ECTS minus de studielast van het korte programma om de bacheloropleiding te voltooien. De hogeschool maakt de samenhang van het korte programma met de bacheloropleiding inzichtelijk en stelt de studenten van het korte programma door middel van een studeerbaar studietraject in staat om de eindkwalificaties van de bacheloropleiding te realiseren.

Studielast

2.4

Het beoogde programma is studeerbaar doordat factoren die betrekking hebben op dat programma en die de studievoortgang belemmeren zoveel mogelijk worden weggenomen.

De studeerbaarheid van het programma vraagt vooral aandacht op het punt van aansluiting van het korte programma op de vooropleiding van specifieke groepen waarop de hogeschool mikt. Als dit het geval is, is verduidelijking op zijn plaats.

Het programma moet studeerbaar zijn voor elke student die aan de wettelijke vooropleidingseisen voldoet.

Instroom

2.5

Het beoogde programma sluit qua vorm en inhoud aan bij de kwalificaties van de instromende studenten.

Voor het korte programma gelden dezelfde wettelijke vooropleidingseisen als voor de bacheloropleiding.

De afstemming tussen de instroomkwalificaties van de studenten en het te volgen programma moet duidelijk worden gemaakt (bijvoorbeeld voor de zij-instroom). De rol van EVC wordt hierbij beschreven.

Duur

2.6

Het programma voldoet aan formele eisen m.b.t. de omvang van het curriculum: minimaal 120 studiepunten.

De duur van het programma is minimaal 120 ECTS. Bij een hogere studielast is onderbouwing noodzakelijk, vooral vanuit het perspectief van de arbeidsmarktrelevantie.

Afstemming vormgeving en inhoud van het programma

2.7

Het didactisch concept is in lijn met de doelstellingen. De werkvormen sluiten aan bij het didactisch concept.

Indien bij dit facet wordt afgeweken van de bacheloropleiding is een verduidelijking op zijn plaats. Anders kan de hogeschool verwijzen naar de laatst gehouden visitatie- of accreditatiebeoordeling. Nieuwe ontwikkelingen sindsdien moeten wel worden beschreven. Als in het korte programma andere

---

---

werkvormen dan in de bachelor worden gebruikt, is een beschrijving hiervan in het informatiedossier noodzakelijk.

Beoordeling en toetsing

2.8

Door de beoordelingen, toetsingen en examens wordt adequaat getoetst of de studenten de leerdoelen van (onderdelen van) het programma hebben gerealiseerd.

Indien bij dit facet wordt afgeweken van de bacheloropleiding is een verduidelijking op zijn plaats. Anders kan de hogeschool verwijzen naar de laatst gehouden visitatie- of accreditatiebeoordeling. Nieuwe ontwikkelingen sindsdien moeten wel worden beschreven.

Als in het korte programma andere toetsvormen dan in de bachelor worden gebruikt is een beschrijving hiervan in het informatiedossier noodzakelijk.

3 Werkwijze Toets kort programma

De volgende stappen worden onderscheiden:

1. Het hogeschoolbestuur dient een aanvraag voor toetsing van het korte programma in bij de NVAO. Bij deze aanvraag is alle informatie gevoegd die de NVAO nodig heeft om met de behandeling van de aanvraag te kunnen starten. De inlevertermijn van de aanvraag met een beoogde start van het programma met ingang van het cursusjaar 2006/2007 loopt van 15 tot en met 31 oktober 2005.
2. De hogeschool maakt het bedrag van € 500,-, dat voor de toetsing in rekening wordt gebracht, over aan de NVAO.
3. De NVAO beoordeelt of het informatiedossier voldoende volledig is om de behandeling te starten. Zonodig verzoekt de NVAO de hogeschool om aanvullende informatie.
4. De NVAO beslist in de regel binnen twee weken of de aanvraag volledig is en in behandeling kan worden genomen. De behandeltermijn is in beginsel twee maanden. De NVAO toetst of het programma voldoet aan de eisen die staan beschreven in het protocol. Het oordeel per facet en onderwerp is voldoende of onvoldoende.
5. De NVAO formuleert een advies over de aanvraag en stelt de hogeschool schriftelijk op de hoogte van dit advies. Het advies van de NVAO is niet vatbaar voor bezwaar of beroep.
6. Een advies van de NVAO over de toets kort programma geeft de hogeschool de mogelijkheid om de aanvraag voor deelname aan het experiment met korte programma's aan het ministerie van OCW (en LNV) voor te leggen. De staatssecretaris neemt een besluit over de mogelijkheid van deelname aan het experiment.

4 Informatiedossier ten behoeve van de aanvraag

Het informatiedossier moet de NVAO in de gelegenheid stellen de Toets kort programma in de hbo-bachelor uit te voeren. Het informatiedossier moet daarvoor overzichtelijk en toegankelijk zijn en het moet voldoende informatie bevatten. De kern van het dossier dient een helder en inzichtelijk beleidsdocument te zijn van maximaal 10 pagina's (excl. bijlagen) waarin per facet is beschreven hoe aan de gestelde eisen wordt voldaan.

De hogeschool dient het informatiedossier schriftelijk en in 4-voud samen met de aanvraag aan de NVAO, Postbus 85498, 2508 CD Den Haag, te sturen. Ook een digitale versie (in format Word of Adobe-PDF) dient te worden aangeleverd via Kort@nvao.net. Voor elke aanvraag voor een kort programma dient een afzonderlijk dossier te worden opgesteld.

De NVAO heeft een digitale helpdesk geopend onder hetzelfde adres: Kort@nvao.net. Langs deze weg kunnen vragen/problemen aan de NVAO worden voorgelegd. De NVAO zal snelheid bij de beantwoording betrachten.

Onderdelen van het informatiedossier

A. Kenmerken van de hogeschool

- Naam en adres gegevens van de hogeschool;
- Gegevens van het bevoegd gezag van de hogeschool dat de aanvraag heeft ondertekend;
- Naam en gegevens van de persoon die als contactpersoon voor de aanvraag door het hogeschoolbestuur is aangewezen;
- In voorkomend geval vermelding van de hogescho(o)l(en) waarmee in samenwerking het korte programma wordt vormgegeven en uitgevoerd.

B. Basiskenmerken van het korte programma

- Naam van de opleiding en het korte programma;
- De studielast van het korte programma;
- De aanduiding van de graad, passend bij het korte programma, die door het hogeschoolbestuur zal worden verleend;
- De varianten waarin het korte programma wordt aangeboden (voltijd, deeltijd en duaal);
- De vermelding van nieuwe en bestaande onderwijseenheden van het programma;
- De locaties van de bacheloropleiding, zoals geregistreerd in het CROHO en op welke locaties daarvan het korte programma wordt aangeboden.

C. De domeinspecifieke uitwerking voor het korte programma op basis van het protocol:

- Het informatiedossier dient vervolgens gestructureerd te worden in de twee hoofdstukken volgens de onderwerpen doelstellingen en programma, zoals beschreven in hoofdstuk twee van dit protocol;
- In de aanvraag besteedt de hogeschool in een apart hoofdstuk aandacht aan kritische opmerkingen c.q. aanbevelingen van de visitatiecommissie die de bacheloropleiding het laatst heeft beoordeeld en geeft aan hoe hieraan (bestuurlijk) gevolg is gegeven. Als de bacheloropleiding beschikt over een recente accreditatie op basis van een VBI-rapport is bovenstaande niet van toepassing;
- In het informatiedossier is in elk geval opgenomen een beschrijving van de opbouw van het programma. Daarnaast is (als bijlage) opgenomen een beschrijving van de programmaonderdelen die ook onderdeel uitmaken van de bacheloropleiding op de punten van leerdoel(en), leerstofbeschrijving, didactische werkvormen, wijze van toetsing,

studielast, literatuur en docent(en). De onderdelen die nieuw ontwikkeld worden voor het korte programma zijn zoveel mogelijk op dezelfde punten beschreven. Eveneens als bijlage is de onderwijs- en examenregeling (OER) van het korte programma opgenomen (dit kan de OER van de bachelor zijn van het lopende studiejaar als de OER van het korte programma niet gereed is).

- D. De hogeschool beschrijft de partners uit het bedrijfsleven waarmee is samengewerkt en hun plaats en taak in het beroepenveld waarop het korte programma zich richt.

Bijlage 1:

Dublin-descriptoren Short Cycle

Hier treft u aan een vertaling naar het Nederlands van de Dublin descriptoren Short Cycle (bron: Rapport Kort en Goed?, verkenning en invoering korte programma's in het hoger beroepsonderwijs, opgesteld door Cinop, in samenwerking met smets+ hover+ adviseurs in opdracht van het ministerie van OCW).

De originele versie (in het Engels) is daarna beschreven.

Nederlandstalige versie

Een afgestudeerde van het korte programma in de hbo-bachelor:

1. heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied waarbij wordt voortgebouwd op algemeen voortgezet onderwijs*, functioneert doorgaans op het niveau van gevorderde leerboeken, heeft een kennisondergrond voor een beroepenveld of een beroep, voor persoonlijke ontwikkeling en voor verdere studie om de eerste cyclus (bachelor) af te ronden;
2. heeft de vaardigheid om gegevens te identificeren en te gebruiken, teneinde een respons te bepalen met betrekking tot duidelijk gedefinieerde, concrete en abstracte problemen;
3. is in staat om kennis en inzicht in beroepsmatige contexten toe te passen;
4. kan communiceren met gelijken, leidinggevend en cliënten over begrip, vaardigheden en werkzaamheden;
5. bezit de leervaardigheden om een vervolgopleiding die een zekere mate van autonomie vraagt, aan te gaan.

* in het kader van dit protocol moet hier ook worden gelezen 'het middelbaar beroepsonderwijs, niveau-4'

Originele, Engelstalige versie (a report from a Joint Quality Initiative Informal Group, 18 oktober 2004)

Qualifications that signify completion of the higher education short cycle (within the first cycle) are awarded to students who:

1. have demonstrated knowledge and understanding in a field of study that builds upon general secondary education and is typically at a level supported by advanced textbooks, such knowledge provides an underpinning for a field of work or vocation, personal development, and further studies to complete the first cycle;
2. can apply their knowledge and understanding in occupational contexts;
3. have the ability to identify and use data to formulate responses to well-defined concrete and abstract problems;
4. can communicate about their understanding, skills and activities, with peers, supervisors and clients;
5. have the learning skills to undertake further studies with some autonomy.